

ลำดับที่ 16.

ข้อหารือเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ส.ป.ก.
(ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
แล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่
ราษฎรผู้มี ส.ค.1 อยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินได้หรือไม่)

ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน
แล้ว พนักงานที่ดินมีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค.1 หรือแจ้งการ
ครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินอยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายที่ดิน โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน
เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518 ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

16

16

506

1379

11 ส.ค. 25

15-30

ส.ป.ก.
 วันที่ 9846
 วันที่ 17 ส.ค.
 เวลา 9.40.น.
 คณบดี รวช

ที่ สร.๐๖๐๑/๖๖๖๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๒๕

เรื่อง ขอรื้อเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ส.ป.ก. (ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. * อยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินใดหรือไม่)

เรียน เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

- อ้างถึง (๑) หนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ที่ กส.๑๒๐๔/๔๔๑๕ ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๕
- (๒) หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กวณมาก ที่ สร.๐๖๐๑/๓๗๕๑ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย บันทึก เรื่อง ขอรื้อเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ส.ป.ก. (ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. * อยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินใดหรือไม่)

ตามหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่อ้างถึง (๑) ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นว่า ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. * อยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินใดหรือไม่ประการใด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือที่อ้างถึง (๒) ขอให้จัดส่งผู้แทนไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ถึงความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหา ดังกล่าวข้างต้นแล้ว มีความเห็นว่า ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว พนักงานที่ดิน มีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. * อยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปที่ดินแต่ประการใด

ทั้งนี้ โดยมีผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) ผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย(กรมที่ดิน) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง รายละเอียดของความเห็นปรากฏตามบันทึกที่ได้เสนอมาพร้อมหนังสือนี้ อนึ่ง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการพิจารณาไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อทราบตามระเบียบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(Signature)

(นายอมร จันทรมุข)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

35

สำนักงานเลขาธิการกรม

โทร. ๒๒๐๒๐๖ - ๕

16

บันทึก

เรื่อง ขัอาหารหรือเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ส.ป.ก. (กำหนดสิ่งที่ได้มีการประกาศ
เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือ
แสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. ๑ อยู่ก่อนแล้วในเขต
ปฏิรูปที่ดินได้หรือไม่)

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้มีหนังสือ ที่ กส.๖๒๐๔/๔๔๖๕
ลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า สำนักงาน
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม(ส.ป.ก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการ
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งในที่ดินของรัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไข
ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการถือครองที่ดิน และเพื่อจัดระบบการผลิตและการจำหน่ายผลิตผล
เกษตรกรรมให้เป็นไปตามแผนงานของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเกษตรกรที่ได้รับ
การคัดเลือกให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดินจะต้องปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์
ที่คณะกรรมการการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนดขึ้น และเพื่อป้องกันมิให้เกษตรกร
สูญเสียสิทธิทำกินในที่ดินไปอีก มาตรา ๓๕(๑) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อ
เกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ จึงบัญญัติห้ามมิให้เกษตรกรที่ได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก.
โอนสิทธิในที่ดินให้แก่บุคคลอื่น เว้นแต่จะเป็นกรณีที่อยู่ในข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด

(๑) มาตรา ๓๕ ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
จะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดก
แก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกรหรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการ
ปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนด
ในกฎกระทรวง

แต่เนื่องจากที่ดินของรัฐที่ ส.ป.ก. นำมาปฏิรูปที่ดินนี้ ตามความเป็นจริงได้มีราษฎรครอบครองและทำประโยชน์อยู่เต็มพื้นที่แล้ว และมีอยู่เป็นจำนวนมากที่มีหลักฐานแจ้งการครอบครองที่ดิน(ส.ค. ๑)ซึ่งสามารถนำมาเป็นหลักฐานที่จะขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดิน การที่ราษฎรพากันมาขอออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินดังกล่าวได้เช่นนั้น ย่อมเป็นอุปสรรคต่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเมื่อพนักงานที่ดินออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎร(อาจจะ เป็นพ่อค้าหรือนายทุนที่กินก็ได้) ที่ดินจะเปลี่ยนสภาพจากที่ดินของรัฐกลายเป็นที่ดินของเอกชน จึงไม่ตกเป็นของ ส.ป.ก. และไม่อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ ฉะนั้น ถ้า ส.ป.ก. จะนำที่ดินดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ก็จะต้องดำเนินการจัดซื้อหรือดำเนินการเวนคืนที่ดินนั้นจากเอกชน ซึ่งเท่ากับรัฐต้องซื้อหรือเวนคืนที่ดินของรัฐจากพ่อค้าและนายทุนที่ดินที่เข้ามามุกรุกที่ดินของรัฐเพื่อนำมาจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองอันเป็นการไม่ถูกต้องและเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของชาติ

ส.ป.ก. พิจารณาแล้ว เห็นว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายที่ดินที่เกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎร ไม่สามารถจะนำมาใช้ในเขตปฏิรูปที่ดินได้ ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายที่ดินและพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดที่ดินเช่นเดียวกัน แต่พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นกฎหมายเฉพาะที่ดำเนินการเป็นท้องที่ไป มิใช่ใช้บังคับทั่วไปอย่างประมวลกฎหมายที่ดิน ฉะนั้นเมื่อ ส.ป.ก. ได้ประกาศเขตปฏิรูปที่ดินในท้องที่ใดแล้ว บทบัญญัติของประมวลกฎหมายที่ดินที่ขัดหรือแย้งกับการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ก็ควรจะถูกล้มล้างโดยผลของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ และเพราะเหตุที่ว่าที่ดินของรัฐที่ ส.ป.ก. ประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินมีสภาพเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ(ที่ราชพัสดุ) จึงถือได้ว่า ส.ป.ก. เป็นผู้มิสิทธิในที่ดินเหนือกว่าราษฎรที่ครอบครองอยู่ เว้นแต่ราษฎรจะมีหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินอยู่ก่อนแล้ว(หนังสือรับรองการทำประโยชน์หรือโฉนดที่ดิน) ดังนั้น การที่พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้กับผู้มี ส.ค. ๑ ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว จึงไม่สามารถกระทำได้ ปัญหาที่ ส.ป.ก. ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พิจารณาว่า ความเห็นของ ส.ป.ก. ดังกล่าวถูกต้องหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณา
ปัญหาทั้งกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงจากผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(สำนักงาน
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) ผู้แทนกระทรวงการคลัง(กรมธนารักษ์) และผู้แทน
กระทรวงมหาดไทย(กรมที่ดิน)แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูป
ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ แล้ว บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายที่ดินในส่วน
ที่เกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. ๑ ซึ่งมีสิทธิครอบครอง
ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินทั้งกล่าวก็ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติมาตรา ๓๕(๒) แห่งพระราชบัญญัติ
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ ตามที่ ส.ป.ก. กล่าวอ้าง เพราะบทบัญญัติ
นั้นเป็นบทบัญญัติที่ห้ามมิให้เกษตรกรซึ่งได้รับที่ดินจาก ส.ป.ก. โอนสิทธิในที่ดินให้แก่
บุคคลอื่น จึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่เกี่ยวกับประมวลกฎหมายที่ดินแต่ประการใด นอกจากนี้
ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ ก็มีบทบัญญัติใด
ที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าประมวลกฎหมายที่ดินในส่วนที่เกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิ
ในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. ๑ ไม่ใช้บังคับกับท้องที่ที่เป็นเขตปฏิรูปที่ดินภายหลังที่ได้
มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว มีแต่บทบัญญัติมาตรา ๓(๓) แห่งพระราชบัญญัติ
การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ แต่เพียงมาตราเดียวเท่านั้นที่บัญญัติไว้
อย่างกว้าง ๆ ว่า บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วใน
พระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน
ซึ่งบทบัญญัตินี้ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ยกเว้นการบังคับใช้ประมวลกฎหมายที่ดินในส่วน
ที่เกี่ยวกับการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินสำหรับกรณีนี้ ฉะนั้น ภายหลังที่ได้มีการประกาศ
เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานที่ดินจะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้กับ
ผู้มี ส.ค. ๑ ในเขตปฏิรูปที่ดินได้หรือไม่นั้น ก็จะต้องพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายที่ดินเป็นหลัก

(๒) ดูเชิงอรรถ (๑) หน้า ๑

(๓) มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มี
บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้
พระราชบัญญัตินี้แทน

เรื่องนี้ เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นว่า ผู้ที่ถูกเบียดเบียนสร้างเข้าครอบครอง
ที่ดินที่เป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน อันมีใช้สาธารณะสมบัติของแผ่นดินก่อนวันที่ประมวลกฎหมาย
ที่ดินใช้บังคับ โดยได้แจ้งการครอบครองตามแบบ ส.ค. ๑ ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง(๔)
แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๗ ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน
นับแต่วันที่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับ นั้น ย่อมถือได้ว่ามีสิทธิครอบครอง(๕) และมีสิทธิ

(๔) มาตรา ๕ ให้ผู้ที่ไ้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อน
วันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการ
ครอบครองที่ดินก่อนนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้
ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
ถ้าผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งมีหน้าที่แจ้งการ
ครอบครองที่ดิน ไม่แจ้งภายในระยะเวลาตามที่ระบุไว้ในวรรคแรก ให้ถือว่าบุคคลนั้น
เจตนาละสิทธิครอบครองที่ดิน รัฐมีอำนาจจัดที่ดินดังกล่าวตามบทแห่งประมวล
กฎหมายที่ดิน เว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้มีคำสั่งผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย
การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิ
ขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด

(๕) ผู้ที่ถูกเบียดเบียนสร้างเข้าครอบครองที่ดินซึ่งมีใช้สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ แม้จะไม่มีใบทะเบียนจำ ถ้าได้แจ้งการครอบครองตามแบบ ส.ค. ๑
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๘๗
มาตรา ๕ แล้ว ย่อมมีสิทธิครอบครองในที่ดิน ทางราชการย่อมไม่มีอำนาจที่จะไป
ปิดหลักเขตและประกาศให้เป็นหนองสาธารณะได้ ถ้าทำไป ย่อมเป็นการรบกวน
สิทธิครอบครอง ผู้ครอบครองมีสิทธิขอห้ามได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๖-๔๕๗/๒๕๐๔)

ขอรับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินไ้ตามมาตรา ๕๔ ทวิ(๕) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน

(๖) มาตรา ๕๔ ทวิ เมื่อได้สำรวจรังวัดทำแผนที่หรือพิสูจน์สอบสวนการทำประโยชน์ในที่ดินตามมาตรา ๕๔ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ แล้วแต่กรณี ให้แก่บุคคลตามที่ระบุไว้ในวรรคสอง เมื่อปรากฏว่าที่ดินที่บุคคลนั้นครอบครอง เป็นที่ดินที่อาจออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ไ้ตามประมวลกฎหมายนี้

บุคคลซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่อาจออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามวรรคหนึ่งให้ไ้ คือ

- (๑) ผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดิน มีใบจอง ใบเหี่ยยบย่ำ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ โฉนดตราจอง ตราจองที่ตราว่า "ไ้ทำประโยชน์แล้ว" หรือเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ
- (๒) ผู้ซึ่งได้ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ ทรี
- (๓) ผู้ซึ่งครอบครองที่ดินและทำประโยชน์ในที่ดิน ภายหลังจากวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับและไม่มีใบจอง ใบเหี่ยยบย่ำ หรือไม่มีหลักฐานว่าเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองที่ดินตามวรรคสอง (๑) ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากบุคคลดังกล่าวด้วย

สำหรับบุคคลตามวรรคสอง (๒) และ (๓) ให้ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ แล้วแต่กรณี ไ้ไม่เกินห้าสิบไร่ ถ้าเกินห้าสิบไร่ จะต้องไ้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการเฉพาะราย ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ภายในสิบปีนับแต่วันที่ไ้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้บุคคลตามวรรคสอง (๓) ซึ่งไ้มาซึ่งสิทธิในที่ดินดังกล่าวโอนที่ดินนั้นไ้แก่ผู้อื่น เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดก หรือโอนไ้แก่ทวงกรมการเมือง หรือโอนไ้แก่สหกรณ์เพื่อชำระหนี้ และไ้รับอนุมัติจากนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว

ภายในกำหนดระยะเวลาห้ามโอนตามวรรคห้า ที่ดินนั้นไ้ไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี

ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๐ และมาตรา ๕๕^(๗) แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๖ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ ไม่ว่าจะมีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินในภายหลังหรือไม่ก็ตาม สำหรับผู้ที่มิได้แจ้งการครอบครองตามแบบ ส.ค. ๑ ภายในระยะเวลาดังกล่าว มาตรา ๕ วรรคสอง^(๘) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเจตนาละเมิดสิทธิครอบครองที่ดิน เว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดจะไต่ถามคำร้องขอผ่อนผันให้เป็นการเฉพาะราย มาตรา ๕ วรรคสองนี้ต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๖ ลงวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๕ แต่อย่างไรก็ดี เพื่อแก้ไขปัญหามาในเรื่องการผ่อนผันเวลาแจ้งการครอบครองนี้ ประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวได้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดินโดยเพิ่มมาตรา ๒๗ ทวิ^(๙) เร่งรัดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาคำร้องขอผ่อนผัน

(๗) มาตรา ๕๕ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินมาขอออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะรายไม่ว่าจะได้มีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา ๕๔ แล้วหรือไม่ก็ตาม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควรให้ดำเนินการออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ แล้วแต่กรณี ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประมวลกฎหมายนี้กำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากผู้ซึ่งมีหลักฐานการแจ้งการครอบครองด้วย

(๘) ฎีกาบรรพต (๔) หน้า ๔

(๙) มาตรา ๒๗ ทวิ ในกรณีที่ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินหรือผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องจากบุคคลดังกล่าว ไต่ถามคำร้องขอผ่อนผันการแจ้งการครอบครองตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ ก่อนที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับ และผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่ไต่ถามคำร้องให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาสั่งการให้เสร็จสิ้นโดยไม่ชักช้า แต่ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นที่จะใช้สิทธิตามมาตรา ๒๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายนี้

การแจ้งการครอบครองที่ดินต่อผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนที่ประกาศ
ของคณะปฏิวัติฉบับนี้ใช้บังคับให้เสร็จสิ้นโดยมีชักช้า และเพิ่มมาตรา ๒๗ ทวิ (๑๐)
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งการครอบครองที่ดินที่ยังมิได้แจ้งการ
ครอบครองก่อนที่ประกาศของคณะปฏิวัติใช้บังคับขึ้นใหม่อีกทางหนึ่งด้วย และให้
ผู้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๒๗ ทวิ ขอลงหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินได้
ตามมาตรา ๕๕ ทวิ (๑๑)

(๑๐) มาตรา ๒๗ ทวิ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศกำหนด
ท้องที่และวันเริ่มต้นของการสำรวจตามมาตรา ๕๔ วรรคสอง ผู้ครอบครองและทำ
ประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดง
กรรมสิทธิ์ที่ดินและมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้
ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๔๙๗ หรือผู้ซึ่งรอคำสั่งผ่อนผันจากผู้ว่าราชการจังหวัด
ตามมาตรา ๒๗ ทวิ แต่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นติดต่อกันมาจนถึงวันทำการ
สำรวจรังวัดพิสูจน์สอบสวน ถ้าประสงค์จะไต่สิทธิในที่ดินนั้น ให้แจ้งการครอบครองที่ดิน
ก่อนนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้ได้รับมอบหมาย
จากนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอภายในกำหนดเวลา
สามสิบวันนับแต่วันประกาศ ถ้ามิได้แจ้งการครอบครองภายในกำหนดเวลาดังกล่าว
แต่ได้มานำหรือส่งตัวแทนมาว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจรังวัดตามวันและเวลา
ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนด ให้ถือว่ายังประสงค์จะไต่สิทธิในที่ดินนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน
ตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่อง
มาจากบุคคลดังกล่าวด้วย

(๑๑) มาตรา ๕๕ ทวิ ผู้ซึ่งครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน
อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินและมีได้
แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ศ. ๒๔๙๗ แต่ไม่รวมถึงผู้ซึ่งมิได้ปฏิบัติตามมาตรา ๒๗ ทวิ ถ้ามีความจำเป็นจะขอ
ออกโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นการเฉพาะราย เมื่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควร ให้ดำเนินการออกโฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำ
ประโยชน์ แล้วแต่กรณี ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประมวลกฎหมายนี้กำหนด แต่ต้อง
ไม่เกินห้าสิบไร่ ถ้าเกินห้าสิบไร่ จะต้องได้รับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด ทั้งนี้
ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดิน
ตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่อง
มาจากบุคคลดังกล่าวด้วย

สำหรับปัญหาที่ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ส.ป.ก.) ยกขึ้น
 ในระหว่างการประชุมของกรรมการร่างกฎหมายว่า การกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติ
 ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ จะทำให้ราษฎรมี ส.ค. ๑ ต้องยื่น
 คำร้องภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่
 นั้น เห็นว่า มาตรา ๑๒ วรรคสาม ใ้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า มาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง
 ไม่ใช้บังคับแก่กรณีสิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน และโดยที่มาตรา ๑
 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินใ้บัญญัติไว้ว่า "สิทธิในที่ดิน" หมายความว่า กรรมสิทธิ์ และให้
 หมายความรวมถึงสิทธิครอบครองด้วย ฉะนั้น ราษฎรมี ส.ค. ๑ หรือแจ้งการครอบครอง
 ตามประมวลกฎหมายที่ดินแล้วถือได้ว่าเป็นผู้มีสิทธิในที่ดินตามความหมายของบทนิยามคำว่า
 "สิทธิในที่ดิน" ในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน^(๑๒) จึงไม่ต้องยื่นคำร้องภายใน
 เก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงใช้บังคับตามมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง^(๑๓) แห่งพระราชบัญญัติ
 ดังกล่าว โดยไม่ถือว่าละสิทธิหรือประโยชน์ในที่ดินนั้น ทั้งนี้ สิทธิของราษฎรนั้นย่อมไม่
 ถูกกระทบกระเทือนและยังคงมีสิทธิขอรับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินต่อไป

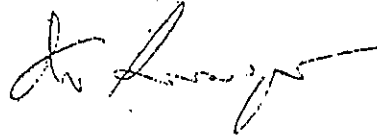
(๑๒) มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้

"สิทธิในที่ดิน" หมายความว่า กรรมสิทธิ์ และให้หมายความรวมถึง
 สิทธิครอบครองด้วย

(๑๓) มาตรา ๑๒ บุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิ หรือได้ทำประโยชน์ในเขต
 ป่าสงวนแห่งชาติโดยก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้อง
 เป็นหนังสือก่อนนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนด
 เก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าว
 ให้ถือว่าละสิทธิหรือประโยชน์นั้น

คำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้า
 ประจำกิ่งอำเภอท้องที่ส่งต่อไปยังคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาตินั้นโดยไม่ชักช้า
 ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีสิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตาม
 ประมวลกฎหมายที่ดิน

โดยสรุป ภายหลังที่ได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว พนักงานที่ดิน
 มีอำนาจออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรผู้มี ส.ค. ๑ หรือแจ้งการครอบครอง
 ความประมวลกฎหมายที่ดินอยู่ก่อนแล้วในเขตปฏิรูปที่ดินตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมาย
 ที่ดิน โดยไม่ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดิน
 เพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๔ ในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการปฏิรูปที่ดิน

(นายอมร จันทรสมบูรณ์)
 เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สิงหาคม ๒๕๒๕